

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

De reddende boodschap

Ik maak u bekend, broeders, het Evangelie....

1 Kor. 15 : 1vv.

In de kerk van Korinthe was twijfel gerezen aan de opstanding der doden. Blijkens vs 12 slechts bij sommigen. Maar de apostel vond het ernstig genoeg om er breed aandacht aan te geven.

Het opmerkelijke is, dat men de opstanding van Christus niet loochende. Dit feit werd zozeer door allen aanvaard, dat Paulus het als uitgangspunt voor zijn bewijsvoering kon hanteren.

Ja, we krijgen de indruk, dat Christus' opstanding geheel en al buiten de discussies bleef. Dát was dan ook de oorzaak van alle moeite.

Want enerzijds: men kan van de opstanding der doden geen goed woord zeggen, wanneer men niet uitgaat van Christus' verrijzenis. En anderzijds: als men wél de opstanding van Christus belijdt, maar niet de opstanding der doden, dan heeft men van het paasgebeuren een geïsoleerd feit gemaakt, een feit uit een ver verleden, dat voor vandaag en voor de toekomst geen betekenis heeft.

Dan is er wel eens ergens een graf opengegaan en een dode wakker geworden. Maar dat gebeuren is niet méér dan de verschijning van een komeet: men wordt er even door geboeid — en meer niet.

Dan gelooft men wel het feit, maar niet de heilsbetekenis van Christus' opstanding.

1 Korinthe 15 vertoont een wonderlijke opbouw. Het moet immers handelen over de opstanding der doden. Want deze zaak is in geding. Maar pas in vs 35 komt dit aan de orde.

Het lijkt erop, dat Paulus eerst wat langs de vragen van de Korinthiërs heen praat. Want hij gaat heel breed in op de opstanding van Christus. En dat terwijl niemand in de Korinthische gemeente ook maar enige twijfel koesterde met betrekking tot het paasgebeuren.

Maar wat nog vreemder is: voor de apostel iets zegt over de opstanding der doden; vóór hij ook iets zegt over de opwekking van Christus, gaat hij éérst in op de betekenis, de kracht, de inhoud van zijn prediking.

Ik maak u bekend, broeders, het evangelie, dat ik u verkondigd heb, dat gij ook ontvangen hebt, waarin gij ook staat, waardoor gij ook behouden wordt, indien gij het zó vasthoudt, als ik het u verkondigd heb....

Waarom spreekt Paulus zo breed over de betekenis en functie van zijn prediking? Ik geloof, dat het antwoord op deze vraag de sleutel is voor het verstaan van het gehele hoofdstuk.

Inderdaad, er was niemand in Korinthe, die twijfelde aan de werkelijkheid van het paasfeit. Alle Christenen waren er vast van overtuigd, dat de Heere Jezus was opgewekt uit het dodenrijk. Maar intussen loochenden sommigen wel de opstanding van de doden op de jongste dag. Men zag dus de verbinding niet meer tussen de eerste paasdag en de grote paasmorgen. Men zag geen band tussen dat feit uit het verleden: de opening van Christus' graf — en de verwachting voor de toekomst: de opening van alle graven.

Maar dit betekent, dat men een historisch feit zonder heilsbetekenis heeft overgehouden. De opwekking van Christus is dan een gebeurtenis, waarvan niemand de waarheid

loochent, maar waarvan de verlossende zin ons ten enenmale ontgaat.

En dit betekent óók, dat daarmee de apostolische prediking van haar karakter, van haar reddende kracht is beroofd. Het is maar niet toevallig, maar het is zeer zinvol, dat de apostel juist hier spreekt over de betekenis, de kracht, de verlossende kracht van zijn evangelieprediking. Immers, wanneer de opwekking van Christus niet meer is dan een historisch feit, dan is de prediking van het paasfeit niet meer dan het vertellen van een brok historie. De prediking heeft dan geen betekenis voor de redding van het leven.

Vroeger maakte men een onderscheid tussen voorwerpelijke en onderwerpelijke prediking. Het is maar niet een onderscheiding uit de oude doos. Er zijn vandaag nog talloze gelovigen die met dit schema opereren — tot hun eigen en anderer schade.

Men bedoelt met voorwerpelijke prediking het weergeven van de feiten die ons in de Bijbel verteld worden. Bijv. het feit van zijn opstanding. De voorwerpelijke prediking geeft deze feiten weer als gebeurtenissen die buiten ons omgaan, die ons niet raken. Aan die feiten als zodanig hebben wij niets. Zomin als het ons raakt, dat Julius Caesar eens vermoord werd en Karel II zijn hoofd verloor en de Batavieren rebels waren tegen de Romeinen, zo zijn wij ook bij de gebeurtenissen in Jezus' leven niet onmiddellijk betrokken.

En daarom moet deze voorwerpelijke prediking aangevuld worden door de onderwerpelijke prediking. Door deze wóorden wij er bij betrokken. Wat in de voorwerpelijke prediking nog buiten ons staat, wordt in de onderwerpelijke prediking aan ons toegepast. In de praktijk betekent dit veelal, dat de laatste zich niet meer bezig houdt met de heilsfeiten, maar met de zieletoestanden der gelovigen. Met de heilsfeiten, die immers niet meer dan historische gebeurtenissen zijn, kunnen we ons niet troosten. En daarom gaat men zich troosten met beschrijvingen van allerlei zieletoestanden van twijfelende, zoekende, gelovende, bevestigde Christenen. En als men dan in eigen hart iets ontdekt wat overeenkomt met de toestand van een zoekende of bevestigde Christen, dan heeft men dáár houvast aan — zo meent men.

Nu wij vandaag met deze problematiek weer in aanraking komen, is het goed te horen, hoe Paulus spreekt over de apostolische evangelieprediking.

Ja, zo noemt hij zijn prediking: evangelieverkondiging. Zijn prediking was niet een historisch relaas van gebeurtenissen die ons in feite niet raken. Neen, hij heeft een blijde

UIT DE INHOUD:

<i>De reddende boodschap</i>	W. B.
<i>Spanningen in de Kerk (XI)</i>	C. V.
<i>Na vier jaar</i>	Redaktie
<i>We hebben een levende Heiland</i>	H. J. J.
<i>Canterbury naar Rome (IV)</i>	J. M.
<i>De ootmoed volgens Calvijn (III)</i>	
<i>Erfgenamen van het Derde Rijk (II)</i>	H. E. C. S.-L.
<i>Vertaling rede Dr F. A. Schaeffer (III slot)</i>	
<i>Persschouw</i>	C. V.
<i>Ingezonden</i>	
<i>Kerknieuws</i>	

bóodschap gebracht. Een **boodschap**. En daarmee heeft Paulus heel die dwaze problematiek overwonnen. Prediking mag nooit zijn en echte prediking is ook nooit een weergeven van feiten waar wij buiten staan. Prediking is het overbrengen van een boodschap. En een boodschap is altijd persoonlijk geadresseerd. Het Evangelie is dit, dat God aan óns, aan u, aan mij iets te zeggen heeft. Een verhaal over wat er vroeger met een zekere Jezus van Nazareth gebeurd is, een historisch relaas is geen prediking meer. Dat blijft zweven boven ons hoofd. Maar een boodschap spreekt ons aan, grijpt ons aan, brengt ons op de hoogten van de blijdschap Gods, als we de boodschap geloven — en smijt ons neer in de diepten van Gods gericht, als we de boodschap niet geloven.

Weet u, wat Paulus zegt van de evangelieverkondiging? Hij zegt, dat wij daardoor, of daarin, stáán. Dat we daaróf staan. Het evangelie is dus het fundament van ons leven. Het geeft vastheid, soliditeit, stevigheid aan ons leven.

Ja, meer nog, wij worden dóór het Evangelie behouden. Zo sterk is het Evangelie.

De prediking is maar niet een relaas. Zij is een kracht tot behoud. Wij worden erdoor gered.

En wat is dan de inhoud van de evangelieprediking? Het lijden en sterven en de opwekking van onze Heere Jezus Christus. Wordt de inhoud van de prediking dan toch gevormd door historische gebeurtenissen? Jazeker. De heilsfeiten zijn de inhoud van de prediking. Niet de toestanden waarin de gelovigen zich zoal kunnen bevinden, maar de heilsfeiten moeten gepredikt worden.

Want de heilsfeiten zijn geen gebeurtenissen die ons niet raken. Het zijn geen feiten die buiten ons omgaan. Ze zijn tot de rand gevuld met heilsbetekenis — voor óns. Wij zijn daar met lichaam en ziel, met huid en haar, in leven en sterven bij betrokken.

Baarn. W. Borgdorff.

Spanningen in de Kerk

XI

De „samenspreking”

Er is in de kerkelijke pers in de laatste maanden zeer veel geschreven over de kwestie van de z.g.n. „samenspreking”.

In „Opbouw” werd daarover tot nu toe maar weinig gezegd.

Dat geschiedde expres.

Het is in onze dagen zo, dat het kerkelijke leven in ons land en daarbuiten geheel in het teken van de „oecumene” staat.

Er schijnt naar veler opinie voor de kerk

maar één opdracht te bestaan, n.l. het meedoen in de oecumenische beweging. In ieder geval schijnt dat voor velen de éérste opdracht. En het lijkt er soms op, dat het evangelie maar één inhoud heeft: het streven naar de éne wereldkerk.

Deze situatie is gevaarlijk.

Men ziet het aan de feiten.

Terwijl men aldoo spreekt van, confereert over en ijvert voor die éne wereldkerk — de organisatorische eenheid van alle kerkelijke denominaties van uiterst „links” tot uiterst „rechts” — verdwijnt de werkelijke kerk in

de westerse landen steeds meer! Het kerkbezoek wordt van jaar tot jaar minder, steeds kleiner wordt het getal van de dopelingen, van de jonge mensen die belijdenis doen en van de avondmaalgangers. De werkelijke invloed, de **geestelijke** invloed van de kerk op het volksleven neemt van jaar tot jaar zienderogen af. De Hervormde Kerk van Amsterdam, die nominaal ruim 190.000 leden telt en 38 predikanten heeft, kon in het vorige jaar in de maand juli in al haar kerken 's zondagsmorgens zegge en schrijve 4000 kerkgangers bijeenbrengen!

Het gevaar bestaat, dat men in kerken, die kritisch tegenover deze moderne oecumenische beweging staan uit reactie nu ook alle aandacht gaat concentreren op die beweging. Men organiseert zich daartegenover. Men schrijft er ellenlange artikelen tegen. Maar men ziet niet in, dat men zich zo in feite door de „tegenstander” laat voorschrijven waarover het in eigen kring gaan zal en wat men daarin doen zal!

In antithetische zin laat men zich de weg die men gaan zal, het werk dat men doen zal, door zijn opponenten voorschrijven. Men wordt het „negatief” van dat wat men bestrijdt.

* * *

Iets dergelijks zagen we ook in onze kerken gedurende de laatste maanden gebeuren in verband met de kwestie van de „samenspreking”.

Die werd door de synode van de gebonden kerken aan de orde gesteld.

En onmiddellijk begon men daarover onder ons te redeneren, te schrijven, te discussiëren, te polemiseren. De synode van Utrecht bepaalde zo voor een groot deel het spreek- en schrijftijde in onze kerken. Het leek er soms op, of er geen belangrijker zaak in de kerkelijke wereld was dan de kwestie van de „samenspreking”. Scherp stonden daarbij soms de „partijen” tegenover elkaar. Hoeveel uren en uren van de kostbare vergadertijd der kerkelijke vergaderingen werden daaraan verspild. Hoeveel kolommen van de kerkbladen werden ervan gevuld. Soms vergiftigde zelfs wantrouwen de onderlinge gemeenschap. Het leek er wel eens op of de kerkelijke trouw kon en moest worden beoordeeld naar de maatstaf van het vóór of tegen de „samenspreking” zijn!

Wat zou de situatie anders geweest zijn als men eendrachtig en duidelijk en krachtig en liefdevol het **wezenlijke** van waar het in de vrijmaking om ging en van wat nu tussen de gebonden kerken instaat op alle mogelijke wijze aan de orde had pogen te stellen!

Dat wezenlijke is zulk een heerlijke zaak. Want het gaat daarin om de onaantastbaarheid van Gods beloften, om de vrijmaking van de kerk van alle mogelijke theologische stellingen, om het verwerpen van iedere vorm van hiërarchie, en daarin om de eenheid van allen die de Christus in oprechtheid erkennen als hun Zaligmaker en willen leven naar het woord van God.

Als men dát had gedaan zou de crisis, welke door het volledige morele debacle van de synodale beslissingen der veertiger jaren in de gebonden kerken werd veroorzaakt, opgejaagd zijn — tot heil van allen!

Het is zeer te betreuren, dat het geding dat tussen de Gereformeerde en de synodale kerken hangende is, althans voor de grote massa, gereduceerd, veroppervlakkigd dreigt te worden tot een kwestie van al- of niet „samenspreken”. En dat daarover in onze kerken zulk een controvers dreigt te ontstaan.

* * *

Nu we toch een paar opmerkingen willen maken over de „samenspreking”, willen we er eerst op wijzen, dat het heel goed te begrijpen is, dat ons volk huiverig is voor „samenspreking”.

We hebben daar in het verleden afschuwelijke dingen mee beleefd.

Ik weet van een predikant, die met een paar kerkeradsleden „samensprak”. Tijdens dat samenspreken bleek dat hij alléén ook al eens had „samengesproken”! Toen er naar geïnformeerd werd waarover het daarbij was gegaan, kwam voor de dag, dat deze broeder toen had gevraagd of, wanneer hij zich „ver-nigde”, hij hetzelfde traktement zou ontvangen als zijn synodale collega's!

Ik weet van een samenspreking, welke een predikant achter de rug van zijn kerke-

raad voerde — een kerkeraad waarmee hij wat het uiterlijk betreft in de beste harmonie leefde. In die samenspreking was zijn „terugtocht” reeds geheel in kannen en kruiken gekomen.

Er zijn samensprekingen gevoerd, waarin men dubbelzinnige formules ontwierp, die feitelijk alleen dienden om de aftocht te dekken, en daarbij het aangezicht niet te verliezen.

We hebben het beleefd, dat predikanten de gemeenten, waaraan ze verbonden waren verlieten. Misschien werden ze door broeders wel erg benauwd. Maar zelfs al waren die broeders wolven in schaapskleren, dan hadden ze de kudde toch niet in de steek mogen laten! Dan minder dan ooit. Hadden ze niet juist dan op hun post moeten blijven, om te waken over de schapen die aan hun zorg waren toevertrouwd?

Er zijn inderdaad nare samensprekingen gevoerd.

Ik wil hierbij met alle nadruk zeggen, dat ik **alle** broeders, die in de laatste tijd samenspreken naar uit de pers bleek van **niets** van dit alles verdenk. Integendeel — ik vertrouw ze ten volle.

Ik geloof van ganser harte, dat b.v. de „zeventig” voor God hebben gezegd, dat ze de zaaksgerechtigheid van de vrijmaking volledig handhaven en dat ook „waar” zullen maken.

De kerkelijke trouw van hen is trouwens reeds meer dan eens „beproefd” gebleven.

* * *

Het is bekend, men heeft het in de krant kunnen lezen, dat reeds onderscheiden samensprekingen tussen kerkeraden van de „gebonden” en „vrijgemaakte” kerken hebben plaatsgevonden.

Zo is het b.v. geschied door de kerkeraad van Amsterdam-Centrum en van Amsterdam-West, door die van IJmuiden, Hillegersberg-Straatweg, Nijmegen, Nunspeet, Werkendam, Nijmegen en nog vele andere.

Wie zou dat op goede gronden kunnen veroordelen?

Het hangt er immers alleen maar van af hoe men die besprekingen opzet en wat men daarbij zegt!

Ik weet niet hoe het met die besprekingen is gegaan. Maar ik weet zeker, dat als deze kerkeraden waren uitgenodigd om over „hereniging” te spreken op de grondslag van de Utrechtse synodale besluiten zij zouden hebben geantwoord: Dát is onmogelijk, broeders! Want die besluiten kunnen geen grondslag zijn voor een hereniging en dus ook niet voor een „samenspreking” dáarover.

Maar als er gevraagd werd — ik noem maar wat — om te spreken over wat in de veertiger jaren is geschied, of over wat de kerken gescheiden houdt, of over het geding dat tussen de gebonden kerken en de onze hangende is, of over wat wij tegen de gebonden kerken hebben — was dan zo'n samenspreking verkeerd, of zelfs zondig?

De beide kerkeraden van Utrecht verklaarden zich b.v. bereid tot samenspreking voor het geval er bij de gebonden kerkeraden twijfel gerezen zou zijn aan de rechtmatigheid van de bekende leeruitspraken en tucht-oefeningen. En als deze twijfel niet aanwezig zou zijn, waren zij niettemin bereid tot mondelinge, publieke ontmoetingen ter uitwisseling van kerkeradsverklaringen.

Nog eens, het komt er maar op aan op welke basis men gaat „samenspreken” en wat men daarbij zegt. Of men daarbij in alles getrouw is aan de goddelijke liefdedewet voor de kerk van Christus.

* * *

Een ander punt, dat de aandacht verdient is dit, dat men daarbij niet vóór alles moet kijken naar de synoden en het daarvan verwachten.

Eén van de trieste dingen uit de laatste maanden is dit, dat in vele gevallen weer zo duidelijk uitkwam, hoe blindelings dikwijls de kerkeraden van gebonden kerken hun synoden volgen.

Ik weet van schorsingen die opgeheven werden uitsluitend en alleen, omdat de synode de leeruitspraken had „terzijde gesteld”. Nadat een synode de leeruitspraken had uitgevaardigd, had men zijn predikant zonder meer geschorst. En nu de synode de leeruitspraken had terzijde gesteld, had men, de synode getrouwelijk volgende, de schorsing ook zonder meer zo maar opgeheven! Van

NA VIER JAAR

Met dit nummer van „Opbouw” is de vijfde jaargang van ons blad begonnen.

We willen dat feit even met dankbaarheid memoreren.

Onze dank gaat daarbij vooral uit naar de medewerkers en abonnees van ons blad door wier trouwe steun het mogelijk was, dat „Opbouw” week in week uit kon verschijnen. Het is vooral aan hun activiteit te danken, dat het aantal abonnementen ook in het voorbije jaar van week tot week klom.

Met alle zwakheid en gebrek hebben redactie en medewerkers gepoogd „Opbouw” te doen beantwoorden aan het doel waartoe het werd opgericht, namelijk de opbouw van de gemeente van Christus.

Graag hadden we nog wat meer variatie in de inhoud gebracht. Speciaal zouden we meer voorlichting hebben willen geven ten opzichte van het politieke, sociaal-economische en literaire leven. Maar — alle medewerkers zijn overbezet.

Met de bede, dat de HERE in zijn genade ons blad als een gering werktuig blijvend moge dienstbaar maken aan de komst van zijn Koninkrijk beginnen we de nieuwe jaargang.

De Redactie.

enig besef dat zoiets vloekt met alle kerkelijke ernst was bij de betrokkenen geen sprake.

We moeten nu oppassen dat we weer niet, in antithetische zin, ook synodaal gaan denken en handelen en het ook onzerzijds weer van de synoden verwachten en het die laten doen of niet doen! De kwestie van de „samenspreking” mag nooit worden geconcentreerd op het synodale niveau.

Het komt er ook bij de kwestie van de „samenspreking” — hoe men er verder over moge denken — op aan er aan vast te houden, dat de kerk van Christus institutioneel vóór alles als plaatselijke kerk optreedt en dat de kerkeraad het enige „bestuur” in de kerk is.

* * *

Een ander, een zeer belangrijk aspect van de zaak der „samenspreking” is vooral het volgende.

Er werd in wat over de „samenspreking” geschreven en besloten is meermalen verklaard, dat men ook in deze moest handelen, en ook wilde handelen, gedreven door de liefde van Christus.

Het is een heerlijk ding als men dat als de eerste opdracht in deze ziet!

Maar — dat houdt ook ontzaglijk veel in! Het betekent allereerst, dat men alle haat, nijd, bitterheid, wantrouwen, rancune, wrevel, geprikkeldheid, rechthebberij, vleselijke overleggingen, het zoeken van eigen eer en eigen zaak, hartgrondig haat en dat alles ook metterdaad wegdoet.

Dat is een boven-menselijke taak!

Wie zijn hart enigszins kent weet maar al te goed hoe diep deze zonden daarin geworteld zijn, hoe ze als een kanker al onze woorden en daden doordringen en vooral in het kerkelijke leven zich op een verwoestende wijze doen gelden. Hier is nodig een meedogenloos zelfonderzoek en een worstelen tegen dit kwaad, opdat we in ons spreken en handelen niet verwerpelijk worden bevonden.

En dat gedreven worden door de liefde van Christus houdt nog veel méér in.

Het betekent ook de anderen door heel ons optreden te zetten onder de druk van de **liefde** van Christus. Het is het worstelen om de anderen te **winnen**, om weg te werken met alle macht wat de gemeenschap met God en de broeders verstoort. Als we zo optreden straalt uit heel ons doen op, dat het ons niet om ons zelf, niet om een „eigen” kerk, maar om de overwinning van Christus en het welzijn van de anderen te doen is. Dan zeggen we dat we al wat ons persoonlijk is aangedaan graag vergeven en dan belijden we ook graag wat we zelf niet goed hebben gedaan!

Bovenal — dan komt er het ononderbroken gebed voor de anderen. Het smeken of God zijn Geest, zijn genade, zó krachtig wil laten werken, dat met alle zonden wordt gebroken, dat alle staketsels, die scheiding maken tussen Christus en zijn kinderen en tussen die kinderen onderling, worden weggeruimd.

Als die worsteling en dat gebed er niet zouden zijn dan waren onze woorden over de liefde van Christus ijdel geklank.

Dit zijn enkele opmerkingen over de „samenspreking”.

Maar ik wil nog eens zeggen dat de kwestie van de „samenspreking” allermindst de belangrijkste is in ons huidige kerkelijke leven.

Nee, waar het vóór alles om gaat, waar we ons vóór alles mee bezig moeten houden, dat is de vraag hoe het met onze kerken als zodanig staat! Hoe we staan voor de levende God en de verheerlijkte Christus. Hoe we staan te midden van een naar de afgrond voortrazende wereld, midden in een al meer van God vervreemdende christenheid. Vooral ook hoe we staan als broeders en zusters, als kinderen van een Vader, tegenover elkaar.

Geldt het ook van onze kerken, dat ze volharden bij het onderwijs der apostelen en de gemeenschap, het breken van het brood en de gebeden?

Geldt het ook van onze kerken, dat zij eendrachtig samenkomen in Gods huis, het brood breken met blijdschap en eenvoud des harten, God loven en in de gunst staan van het gehele volk?

Geldt het ook van onze kerken, dat ze zijn één van hart en één van ziel en dat niet één zegt, dat iets van hetgeen hij bezit zijn persoonlijk eigendom is, maar dat allen alles gemeenschappelijk hebben?

Geldt het ook van onze kerken, dat de apostel zou kunnen danken voor het werk

van ons geloof, de inspanning van onze liefde en daarvoor, dat wij het woord Gods zo hebben aangenomen, dat wij een voorbeeld geworden zijn voor alle gelovigen en uit ons midden het woord des Heren heerlijk weerklonken heeft en ons geloof, dat zich op God richt, overal is bekend geworden?

Zou de apostel ook van onze kerken kunnen zeggen: gij zijt mijn blijdschap en kroon?

Als deze vragen op ons afkomen schuiven we al die betogen en besluiten over de „samenspreking” beschaamd weg, buigen het hoofd en bidden: Here, treed niet met ons in het gericht! O, God wees ons, arme zondaren, genadig! Bekeer ons, opdat we niet sterven maar leven!

O, neen, de kwestie van de samenspreking is bij lange na de belangrijkste niet.

Ver en ver daar boven uit gaat de vraag; de oproep des Heren om waarlijk kerk te zijn! Dat wil zeggen:

een stad of een berg;
een licht op de kandelaar;
een gemeenschap waarin de liefde van Christus dag in dag uit triomfeert en alle verhoudingen doorgloeit,

kortom: het lichaam van Christus waarin geléefd wordt naar de grondwet van het koninkrijk Gods dat **allen allen in alles dienen**.

C. V.

BETALING ABONNEMENTSGELDEN

1 April begon een nieuwe jaargang van Opbouw.

Ter voorkoming van hoge incassokosten verzoeken we onze abonnees hun abonnementsgelden te willen gireren op postrekening 233117 van Drukkerij Steenbergen Zeist met bijvermelding voor Opbouw.

Een jaarabonnement bedraagt f 10.—, een halfjaar f 5.—.

Bij voorbaat dank voor de medewerking.

De Administratie.

waarop geen bedekking meer is, de heerlijkheid des Heren weerspiegelen, veranderen naar hetzelfde beeld van heerlijkheid tot heerlijkheid, immers door de Here, die Geest is”.

We moeten dunkt mij maar niet te vlot zeggen, dat het met de blijdschap en vrijheid en heerlijkheid in onze kring prachtig staat. Als ik eerlijk ben moet ik zeggen, dat er aan dit alles veel ontbreekt. En we mogen ons wel afvragen hoe dat komt. Zou het soms hiervan komen, dat we de Bijbel niet goed lezen? De Joden lazen hun Bijbel in de dagen van de Here Jezus ook, maar dat verhinderde hen niet om de Here Jezus te kruisigen. Zij lazen de Schrift niet goed. Zij wisten wel veel, maar kenden de HERE niet. Anders zouden zij de Here Jezus niet aan de galg gebracht hebben. Veel van de Bijbel en uit de Bijbel weten heeft op zichzelf nog nooit iemand behouden. Hoe we de Bijbel dan moeten lezen? Een echte Schriftgeleerde gaf eens het volgende antwoord op deze vraag: „We moeten de Bijbel lezen met één oog op dat heilig blad en één oog op Christus gericht”. Een goed verstaander begrijpt dit antwoord wel. Het moet ons bij het lezen van de Schrift gaan om Christus, van wie de Schriften getuigen. Het moet ons te doen zijn om de levende Heiland te kennen. En om door Hem God te kennen. En de gemeenschap des Heiligen Geestes. Want wie Christus kent, kent God die Hem gezonden heeft; en kent de Geest, die door Hem gegeven is. En Hem te kennen is het eeuwige leven. En dát gaat gepaard met vrijheid en blijheid en heerlijkheid en vrede.

Dan hebben wij deze levende Heiland ook lief. Hij heeft ons zo onuitsprekelijk lief gehad, dat Hij zijn leven voor ons heeft gegeven. Hij heeft ons nog zo lief, dat Hij onze gebreken en zwakheden verdraagt en onze zonden vergeeft en voor ons bidt. Als die liefde ons raakt dan kan het niet anders of wij hebben Hem lief. En dat komt dan hierin uit, dat wij Hem volgen en zijn geboden uitvoeren. In overeenstemming met zijn eigen woorden: „Wanneer gij Mij liefhebt, zult gij mijn geboden bewaren”. Joh. 14 : 15. Dan zullen we om Hem ook onze naasten liefhebben. Ook die naasten, die tegen ons misdagen hebben. Dan zullen we begeren te handelen naar I Cor. 13, ons allen wel bekend.

Als ik soms lees wat in onze kring geschreven en besloten wordt, dan vraag ik mij wel eens af: Kennen wij de levende Heiland? Vragen wij ons wel eens af wat Hij van ons zegt? Ik krijg wel eens de indruk alsof men meent, dat echte liefde daarin bestaat, dat we met een „tegenstander” niet willen praten. Of daarin, dat we hem negeren. Ik kan dat geen liefde vinden. Ik begrijp dat niet. Als onze Heiland eens met ons deed zoals wij met „zondaren” doen? Wat zou er van ons geworden zijn en wat zou er van ons worden? We zouden al lang zijn vergaan. Ik zou willen herinneren aan het woord van onze levende Heiland: „Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult gij haten. Maar Ik zeg u: Hebt uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen, opdat gij moogt kinderen zijn van uw Vader, die in de hemelen is”. Matth. 5 : 43v.

H. J. Jager.

We hebben een levende Heiland

Niemand van de lezers zal het bovenstaande wel ontkennen. We weten allen opperbest, dat de Here Jezus is opgestaan uit de doden, opgevaren ten hemel en dat Hij zit aan Gods rechterhand. Dat belijden we immers elke zondag met de kerk aller eeuwen. Wie kent niet de tekst: „Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en tot in eeuwigheid?” Wie weet niet, dat de Here Christus gezegd heeft: „En zie, Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der wereld?”

Inderdaad, dat weten we allen opperbest. En toch is het mogelijk wel goed, dat we er aan worden herinnerd: Een levende Heiland hebben we. Het staat dus anders met de Here Jezus dan met keizer Augustus of Napoleon of welke andere grote der aarde ook maar. Zij hebben geleefd en zij hebben hun rol gespeeld, maar zij hebben hun tijd gehad. Ze mogen nog voortleven in de herinnering en ze mogen als historische figuren nog zekere invloed hebben, maar ze leven niet meer. Ze kunnen geen goed of kwaad meer doen. Maar zo is het met onze Heiland niet. Hij leefde niet alleen maar tijdens zijn omwandeling op aarde, doch Hij leeft nu in de hemel. Hij is vandaag nog onze Voorspraak bij de Vader. Het is waar, wat er staat in Hebr. 7 : 25: „Daarom kan Hij ook volkomen behouden, wie door Hem tot God gaan, daar Hij altijd leeft om voor hen te pleiten”. En niet alleen leeft en werkt Hij voor zijn volk in de hemel, maar Hij leeft en werkt ook voor en in zijn volk op aarde. Want Hij heeft zijn Geest uitgestort en Hij en de Geest zijn één. Waar twee of drie vergaderd zijn in zijn Naam, daar is Hij in hun midden naar Hij beloofd heeft. Hij is dus niet maar een figuur uit een Boek, die voor 19 eeuwen heeft geleefd, en van wie we veel kunnen lezen en weten. Maar we mogen Hem heden kennen in al onze wegen.

Als onze Heiland. Ik ben er niet zeker van of in onze kring dat woord Heiland veel bezigd wordt. Wij zijn waarschijnlijk nog meer gewend aan de naam „Zalmaker”, die door de Statenvertaling wordt gebruikt. In de plaats daarvan heeft de N. Vertaling „Heiland”. Dat betekent: Heilbrenger, Redder, Behouder. Zó wordt Hij genoemd in Luc. 2 : 11: „U is heden de Heiland geboren, namelijk Christus de Here, in de stad van David”. En in II Petrus 3 : 18: „Wast op in de genade en in de kennis van onze Here en Heiland, Jezus Christus”. Ik vind het een prachtige naam. Hij gééft immers heil. Hij maakt het leven heel, gaaf. Dat heeft Hij niet alleen gedaan in het verleden, maar dat doet Hij vandaag nog. Volgens Lucas 4 heeft Hij in de synagoge van Nazareth uit een boekrol deze woorden voorgelezen: „De Geest des Heren is op Mij daarom, dat Hij Mij gezalfd heeft, om aan armen het Evangelie te brengen; en Hij heeft Mij gezonden om aan gevangenen

loslating te verkondigen en aan blinden het gezicht, om verbrokenen heen te zenden in vrijheid, om te verkondigen het aangename jaar des Heren”. Wij zijn dunkt mij geneigd die arbeid te beperken tot de omwandeling op aarde. Maar dat is niet goed. Hij gaat met dat werk door tot het einde der dagen.

Maar hoe hebben we die Heiland dan? We kunnen Hem niet zien, de hand niet op Hem leggen, zijn stem niet direkt horen. We zouden dat wel graag willen. Ik zal nooit vergeten hoe een vrouw in een sterfhuys eens uitriep: „O, wat zou ik Hem graag willen zien, al was het maar voor een ogenblik. Dan zou ik nooit meer twijfelen”. Maar dat kan niet. We leven niet door aanschouwen, maar door geloof. Daardoor houden we voor waar al wat ons in het Evangelie verkondigd wordt, maar meteen vertrouwen we dan ook op Hem, die in het gewaad van het Evangelie tot ons komt. Door dat geloof kennen we Hem dan ook in de praktijk van ons leven. Dan hebben we Hem ook lief, ofschoon we Hem nooit hebben gezien. Zoals Petrus schrijft: „Hem hebt gij lief, zonder Hem gezien te hebben; in Hem gelooft gij, zonder Hem thans te zien, en gij verheugt u met een onuitsprekelijke en verheerlijkte vreugde”. Door dat geloof en in die liefde zoeken we dan ook de zaligheid en het leven buiten ons zelf in Hem alleen. Dan hebben we in Hem leven en geluk en een vrede, die alle verstand te boven gaat.

Zo mag het wezen en zo moet het wezen met ons allen. En als dat niet zo is dan ligt dat niet aan de Heiland, maar aan u en mij. Hij is, ook in zijn verhoging, nog dezelfde als toen Hij op aarde was: Zachtmoedig en nederig van hart. Vol van liefde voor zondaren. Vol van barmhartigheid voor ellendigen. Dat vergeten we dunkt mij wel eens. We belijden, dat Hij zit aan Gods rechterhand en dat Hij alle macht heeft in hemel en op aarde. Dat is waar en goed. Maar Hij is ook almachtig in zijn genade en liefde en barmhartigheid. Hij is nog de Heiland, die zondaren wil zaligmaken en zwakken wil sterken en gevallenen wil oprichten. Hij is groot van mededogen en eindeloos goed.

Hebben wij allen die Heiland? Kennen wij Hem? Misschien denkt iemand bij zichzelf: Maar dat spreekt toch vanzelf en dat is toch geen vraag? Dat weet ik nog zo niet. Ik zou van mijn kant ook een paar vragen willen stellen. Gaan wij onze weg met blijdschap? Zijn we getroost in al onze druk? Dragen we ons kruis vrolijk? Leven we in de christelijke vrijheid en gunnen we elkaar die vrijheid? Gaan we voort van heerlijkheid tot heerlijkheid en van kracht tot kracht? Dat mag toch en zo moet het toch wezen? Zó staat het immers in II Cor. 3 : 17v.: „De Here nu is de Geest; en waar de Geest des Heren is, is vrijheid. En wij allen, die met een aangezicht,

Canterbury naar Rome

IV

Kritiek uit Engeland

Niet iedereen in Engeland was met het bezoek van de aartsbisschop aan de paus ingenomen.

Ook niet iedereen in de Engelse Staatskerk, waarvan de aartsbisschop de vertegenwoordiger was.

In „The English Churchman” van 9 december werd de kritiek en de vrees voor de gang van zaken niet onder stoelen of banken gestoken. Dit blad dat als ondertitel voert „Protestants Gezinsblad” en dat al met z'n 118e jaargang bezig is, publiceerde op de voorpagina de volledige tekst van een dringende boodschap, die op de aartsbisschop lag te wachten toen hij te Rome aankwam. De boodschap was verzonden door de „Raad van het protestants Genootschap voor de Waarheid”.

„De tekst van de boodschap luidde :

Namens de Britse Protestanten van alle kerkelijke richtingen wordt U dringend verzocht, de zaak van de vervolgte protestanten in Spanje, Columbia, en andere

Rooms Katholieke landen te bepleiten. Houd in gedachten dat de BIJBEL en de Bijbel alleen is de godsdienst der Protestanten. Pauselijke opperhoogheid en onfeilbaarheid, Mariaverering en de mis, oorbiecht, onbevleete ontvangenis, hemelvaart van Maria en vele andere leerstellingen en praktijken zijn in Gods Woord niet te vinden. U zult uw plicht ten aanzien van ons Protestantse volk verzaken, wanneer U nalaat dit de Paus te vertellen”.

U ziet een boodschap, die niet onduidelijk was.

En het bovengenoemde blad, dat wordt uitgegeven naar wij menen, door Anglikaanse kerkelijke figuren, publiceerde deze volledige tekst, die wat anti-papistisch aandoet, op de voorpagina, juist in dezelfde week toen de aartsbisschop zijn bezoek aan Rome bracht.

* * *

In hetzelfde nummer van dit blad komt een artikel voor onder de veelzeggende titel: Enigheid in Waarheid.

Het blad zegt in dit artikel :

„Het bezoek aan het Vaticaan moet ge-

zien worden als een onderdeel van de groeiende oecumenische beweging. De preken van de aartsbisschop te Jeruzalem, Istanboel en Rome gehouden, hebben niets bijgedragen om de vrees van protestantse zijde te verminderen, zulks ondanks de beleefde antwoorden van Zijne Genade op brieven en deputaties”.

De aartsbisschop maakte een rondreis door het Nabije Oosten en bezocht onder andere Jeruzalem en Istanboel voor hij Rome aan deed, en op deze drie plaatsen heeft hij gepraakt over het onderwerp „eenheid”.

Het blad vervolgt :

„Te Jeruzalem zinspeelde dr Fisher op de ene wereldkerk” van de toekomst, daarbij het feit negerend, dat de wereldkerk al lang bestaat. Wij belijden ons geloof in de ene heilige Algemene Christelijke kerk in de apostolische belijdenis; we zingen ervan in het Te Deum; bij het avondmaal wordt er op gezinspeeld in de liturgie als wordt gesproken over de „gezegende gemeenschap van alle gelovigen”.¹⁾

„Het gevaar is, natuurlijk, dat die komende wereldkerk waarvan de aartsbisschop sprak, een afvallige kerk zal zijn, een kerk, die ver van het geïnspireerde Woord van God dat in de Schriften is gegeven, is afgeweken; een kerk zoals in

Populair-wetenschappelijke schetsen

De ootmoed volgens Calvijn

III

Ootmoed en de dienst van God

Ootmoedigheid maakt deel uit van ons dienen van God. „Zij is het offer dat Hem bovenal aangenaam is”.¹⁾ Zij moet dus, volgens Calvijn, volkomen en totaal zijn. Ootmoed bestaat niet hierin, dat men met gebogen hoofd loopt, of door een uiterlijke houding de nederige mens uithangt, of dat wij ons gering houden, ofschoon wij overtuigd zijn stof tot zelfverheerlijking te hebben; nog minder hierin, dat wij bescheiden blijven, hoewel wij menen enige deugdzaamheid te bezitten, noch — een nog spitsvondiger bedriegelijk ding —, hierin dat we de gedachte aan dat laatste van ons afzetten. „Dat noem ik geen ootmoed, als wij menen, dat er in ons nog iets overig is”.²⁾ Nederigheid is niet een bescheidenheid, waardoor wij een enkel puntje van ons recht opgeven om ons voor God te verootmoedigen, maar een ongeveinsd bukken van ons hart, een volkomen eerlijke diepe verootmoediging, voortkomend uit een zuiver besef van onze ellende en armoede, waardoor ons hart verslagen is. Want zó wordt ootmoed steeds in het Woord Gods beschreven. Hoe zouden wij ons voor God anders kunnen belijden dan wij in ons hart gevoelen te zijn? Laten wij dus met een eerlijke belijdenis, niet met een onoprechte verdediging voor Gods aangezicht verschijnen!

Zich „ten halve” vernederen, zich „gedeeltelijk” onderwerpen, betekent ook slechts ten halve God verheerlijken. Welnu, God eist gans en al voor Zich op wat het Zijne is: wij kunnen niet delen in Zijn majesteit. Als wij in de verzoeking zouden komen dat te willen doen, moeten wij drie dingen niet vergeten.

Ten eerste, wie God is, hoe groot Zijn kracht en Zijn macht is, hoe groot Zijn gerechtigheid, hoe groot Zijn ganse majesteit is. Als wij ons dat goed voor ogen stellen, zal ons voor goed de mond gesnoerd worden en dat zal voldoende zijn om ons volkomen klein te krijgen.

Daarna, als wij voor Gods oog de oorsprong van onze deugden opsporen, zullen wij belijden dat wij ze slechts bezitten en behouden uit loutere genade. Daar wij volkomen van God afhankelijk zijn, hebben wij Hem alles te danken.

Ten slotte zullen wij bij nog nauwgezet onderzoek tot de ontdekking komen dat de zonde, in ons en door onze schuld, onlosmakelijk met de genadegaven van God vermengd is: wij zullen ons verootmoedigen

dat wij ze op zulk een erbarmelijke wijze ontvangen en gebruiken. **Al bracht God alleen onze beste werken in het gericht dan zou Hij daarin Zijn gerechtigheid en onze schande vinden.** Laten wij, daar wij niets zijn, generlei waardij in ons zelf hebben, ons onze staat herinneren en God Zijn volle heerlijkheid laten.³⁾ Ziehier, zegt Bernard van Clairvaux, de gehele verdienste van de mens: zijn ganse hoop te stellen op Hem, die de gehele mens zalig maakt”.⁴⁾

De uitverkiezing maakt ootmoedig

Alles is inderdaad genade. Onze zaligheid komt van God, rust en blijft in God. In zijn preek over Deut. 9 : 1—6, roept Calvijn uit: „Als de mensen in deze wereld niets kunnen verdienen wat de vergankelijke dingen betreft, hoe zullen zij dan het eeuwige leven verdienen? Als ik geen cent kan verdienen, hoe zou ik dan een koninkrijk verdienen?” Het Christelijke leerstuk dat het meest geschikt is ootmoed in ons te voorschijn te roepen en in stand te houden is voorzeker dat van de verkiezing uit louter genade. „Nooit zullen wij, naar behoren, ten volle er van overtuigd zijn dat onze zaligheid uit de bron van Gods onverdiende barmhartigheid voortbloeit, voordat ook Zijn eeuwige verkiezing ons helder voor ogen staat; want zij laat ons de genade Gods zien hierin, dat Hij niet alle mensen zonder onderscheid aanneemt tot de hoop der zaligheid, maar aan sommigen geeft wat hij anderen onthoudt. **Ieder moet wel inzien hoezeer onbekendheid met dit beginsel de majesteit Gods vermindert en hoezeer zij afbreuk doet aan de ware ootmoed:** want dan zoekt men de oorzaak van onze zaligheid niet in God alleen”.⁵⁾ God heeft ons gezocht toen wij Hem de rug toekeerden: Hij heeft ons als Zijn kinderen aangenomen, in Zijn Kerk ingeplant. Alleen Zijn genadige liefde heeft Hem bewogen dat te doen. Wanneer men dus deze **wortel van de ootmoed**, namelijk de verkiezing uit genade, wegneemt, berokkent men niet minder schade aan de mens dan onrecht aan God, omdat, wanneer deze belijdenis ontbreekt, niets in staat zal zijn om ons naar behoren te vernederen, en wij niet voldoende in ons hart gevoelen hoeveel wij aan God te danken hebben.

De wil is uitsluitend bij de uitverkorenen tot het goede geneigd. Niemand bezit uit zichzelf een rechte wil, want deze is afkomstig van dezelfde onverdiende genade waardoor wij voor de schepping der wereld zijn uitverkoren. De kiem van het goede te willen en te doen ligt **in het geloof:** welnu, volgens de Schrift is het geloof een genadegift Gods.

God is het die ons stenen hart wegneemt en ons een vlezend hart geeft; om ons tot het goede te brengen, moet dus alles wat uit ons is worden teniet gedaan: **en alles wat daarvoor in de plaats komt, vloeit voort uit Zijn genade.** „God zou niet duidelijker het zelfbehagen over alles wat goed en recht is in onze wil het zwijgen op kunnen leggen en de lof daarvoor voor Zichzelf opeisen, dan wanneer Hij onze bekering noemt: het scheppen van een nieuwe geest en van een nieuw hart. Want daaruit volgt altijd dat uit onze wil niets goeds kan voortkomen, voordat hij omgezet is: en ook, dat de omzetting, voor zover zij goed is, uit God is en niet uit ons”.⁶⁾

Alleen ootmoed stelt ons in staat genade te begeren, die te aanvaarden en de vruchten en werken der genade voort te brengen; ootmoed alleen stelt ons in staat tot Christus te gaan en Hem in ons te ontvangen. Zijn kostbaar bloed bekrachtigt het gehele leerstuk der ootmoedigheid.

De Zoon Gods is nedergedaald uit Zijn oneindige heerlijkheid... Hoe zouden wij, die niets zijn, ons hoogmoedig verheffen? Naakt en ledig als wij zijn, nemen wij dus onze toevlucht tot de barmhartigheid des Heren. Ofschoon wij arme en onwaardige zondaren zijn, schittert Gods aangezicht ons in Christus vol genade en zachtmoedigheid tegen.⁷⁾ De sabbat, de rust des Heren, waarnemen, betekent te kunnen rusten van al onze werken, om plaats te maken voor de Zijne: „**Zonder Mij, zegt Christus, kunt gij niets doen.**”⁸⁾

Niets! Er is geen sprake van onvolkomenheid, zonder meer: Christus ontnemt ons elke gedachte aan een of andere eigen bekwaamheid. In Hem ingeplant, brengen wij vruchten voort als een rank die kracht krijgt uit de sappen der aarde, de dauw des hemels, de stralen der zon. Er blijft dus niets van onszelf over in onze goede werken.⁹⁾ De enige werkelijke **waardigheid van de Christen is zijn onwaardigheid.**

„De enige en beste waardigheid die wij God kunnen aanbrenge is deze: dat wij Hem onze slechtheid en onwaardigheid aanbieden, opdat Hij door Zijn barmhartigheid ons Zijner waardig make; dat wij in onszelf de moed opgeven, opdat wij door Hem getroost worden; dat wij ons vernederen, opdat wij door Hem verhoogd worden; dat wij onszelf aanklagen, opdat wij door Hem gerechtvaardigd worden; dat wij dood zijn in onszelf, opdat wij in Hem levend gemaakt worden. Wij komen als armen tot een milddadige Gever, als zieken tot de Geneesheer, als zondars tot de Auteur der gerechtigheid, als arme doden tot Hem die levend maakt.”¹⁰⁾

Gods vergevende genade schenkt ootmoed

Wel verre van ons te verhovaardigen, neemt de ontvangen genade van onze ogen de sluier weg, die onze ware natuur nog voor ons verborg. „Laten wij goed leren beseffen **dat door de ons geschonken genade, God ons**

de Openbaring van Johannes wordt gezegd, die het oordeel Gods niet alleen verdient, maar tot zich trekt".

Te Istanboel heeft de aartsbisschop gesproken over een gezegende enigheid des geestes die de Oosters Orthodoxe Kerken en de Engelse Gemeenschap omsluit.

We laten hier een letterlijk citaat uit deze preek volgen. Het is in menig opzicht leerzaam.

De bisschop dan zei in deze preek volgens citaat uit de English Churchman, onder andere dit:

„Mag ik hier een onderscheiding maken, die ik nuttig vind namelijk tussen enigheid en eenheid (unity and union) in de kerk en tussen de kerken. Eenheid (union) betekent naar mijn smaak, iets formeels, iets functioneels, iets redelijks dat organisatorisch wordt vastgesteld. Zulke eenheden hebben grote betekenis, een werkelijk sacramentele betekenis zowel in de eenheid van het huwelijksverbond als in de eenheid van de kerken in één gemeenschap. Naar deze kerkelijke eenheid, een omschreven, organisatorische eenheid, een overeenkomst tussen Kerken, die nog gescheiden verantwoord leven, beginnen de Kerken langzaam uit te zien. Maar een sacrament bestaat altijd binnen de bredere context van het christelijk

geloof; en kerkelijke Hereniging is een doel dat geplaatst is binnen de bredere context van de nu bestaande enigheid (unity) des Geestes, waarin de Kerken kunnen wandelen en in toenemende mate doen wandelen. En ofschoon eenheid (union) nog niet bereikt of nog niet ten volle bereikbaar is tussen de Orthodoxe Kerken en de Engelse Gemeenschap, een gezegende enigheid (unity) des geestes omsluit ons allen in de gemeenschap van de Heilige Geest: en zoals wij tegen de toekomst aankijken, werken wij samen in de Oecumenische Beweging als deelnemers, die pogen te doen wat wij als taak zien, en die elkaar vertrouwen".

Misschien gaat het U als mij, dat het U niet allemaal duidelijk is. Zoveel meen ik er echter wel van te begrijpen, dat de aartsbisschop van mening is dat de enigheid des Heiligen Geestes, tussen de Oosterse Kerken en de Engelse Kerk niet gebroken is, maar dat een organisatorische eenheid tussen deze twee op het ogenblik nog niet bereikbaar is.

Organisatorische eenheid is het verre „doel" dat binnen deze „context van het christelijk geloof" gesteld is, waarnaar de Kerken in onze tijd langzaam beginnen uit te zien.

Dit doel is dus een overbruggen van de historische breuken in de christenheid. En de

Oecumenische Beweging, (deze naam staat in de tekst met hoofdletters!) is de beweging, die de kerken langzaam de ogen opent voor dit verre doel. Dit is wel duidelijk dat de aartsbisschop niet tevreden is met de „enigheid" des geloofs en des geestes, die er zijns inziens heden al is, maar dat hij hoopt op, en streeft naar een „organisatorische" eenheid van de kerken, en deze organisatorische eenheid zal dan niet een eenheid zijn van uitsluitend protestantse kerken, zij zal de Oosterse Orthodoxe Kerken en de Roomse Kerk omvatten.

Dit wordt dan het zogenaamde „christelijke", „kerkelijke" blok tegenover het communistische blok, waarover we de vorige keer schreven. We zien hier hoezeer men in de huidige politiek verstrikt zit, en nog meer zien we hier: hoe dr Mac Intire, die al zoveel jaren heeft gewaarschuwd tegen deze denkbeelden van wat hij genoemd heeft, een „superkerk", maar dan een afvallige, die aan de antichrist de hand zal reiken, deze ontwikkeling der ideeën juist heeft gepeild.

Het engelse blad waaruit we het bovenstaande citaat hebben overgenomen, tekent hierbij aan dat het in het Nieuwe Testament duidelijk is, dat er enigheid in de Waarheid behoort te zijn. We worden vermaand om te wandelen in de Geest. Maar we moeten tevens de Waarheid spreken in liefde, en ons

tot de bodem toe, alles wat in ons is doet peilen".¹¹⁾ Om het allereerste begrip te krijgen van de kracht en kwaadaardigheid van de zonde in zijn hart, moet de zondaar een zondaar zijn die uit genade vergeving van zijn zonden ontving. Zonder een ontvangen en aanvaarde vergiffenis om niet kan niemand enig besef hebben van de liefde Gods die in Christus is geopenbaard noch echte zelfkennis bezitten. De genadige milddadigheid Gods spoort ons dus aan tot bescheidenheid en ootmoed en dringt ons Hem te verheerlijken.¹²⁾ **Ootmoed die weet te ontvangen leidt tot een nog groter ootmoed.** God verheerlijken in onze armoede leert ons Hem te verheerlijken in Zijn rijkdom, en op zijn beurt maakt deze ons onze armoede als schepsel nog tastbaarder.¹³⁾ En daardoor wordt God nog des te meer door ons verheerlijkt.

Geloof brengt ootmoed met zich mee; het is de geestelijke functie waardoor wij de liefde leren zien en de goddelijke genadegaven aanvaarden. Die genadegaven zijn de onze, zeer zeker; maar zij worden nooit van onszelf. Wij moeten dan ook steeds scheiding maken tussen onszelf en de genadegaven die God ons louter uit genade schenkt. Ons ter ener zijde en deze ter anderzijde plaatsend, moeten wij zeggen: „Dat is niet mijn eigendom, ik bezit het niet van mijzelf; als ik het bezit, komt dat omdat Hij het mij laat houden; maar ik moet Hem er voor danken".¹⁴⁾ Het vergeten van God loopt uit op hoogmoed; waardoor wij onszelf toeschrijven wat ons door Zijn gunst geschonken is. „Als er iets goeds in ons gevonden wordt, komt dat louter en alleen door de genade Gods... Niets dus brengt ons dichterbij de diepste ootmoed en de grootste bescheidenheid dan de erkenning van de genade Gods".¹⁵⁾ Wij hebben niets van onszelf dan de zonde, zegt Augustinus. Laten wij er ons dus voor wachten de lof over de goede werken tussen God en mens te verdelen; laten we haar geheel bewaren voor God. En de liefelijkheid van Zijn genade leert ons, ons met beving te verheugen, opdat wij, ons buigend onder Zijn macht en ons boetvaardig voegend onder Zijn liefde, ons geheel van Hem afhankelijk weten.

Ootmoed maakt plaats voor het gebed

Deze volstrekte afhankelijkheid ten opzichte van God komt tot uitdrukking in ons gebed.¹⁶⁾ Wie bidt kan dat slechts ootmoedig doen in een geest van berouw, met het offer van een verbroken en verslagen hart. Laten wij goed weten dat, als wij een beroep willen doen op Gods barmhartigheid, wij Hem niets kunnen toebrengen waardoor Hij ons genadig kan zijn; Hij vindt niets in ons dat Hem er toe kan brengen ons lief te hebben. Ons gebed moet kort samengevat zijn: een in zelfverootmoediging verheerlijken en aanbidden van God. Laat ons, zwiingend over onze waardigheden, goed weten dat wij moeten putten louter en alleen uit de genadige

barmhartigheid Gods. Onze ellendigheid moeten wij noemen, niet om ons te beklagen of om tegen God te murmureren, maar om ons te verootmoedigen, radicaal neen te zeggen tegen onszelf, opdat God alleen geëerd worde, en opdat men wete dat, wanneer Hij ons genadig is, niet wij Hem daartoe hebben gebracht, noch dat Hij door iets in ons daartoe zou verplicht zijn, maar doordat Hij met medelijden is vervuld, ziende dat wij zo zwak zijn en dat ons gehele leven niets is.¹⁷⁾

Ootmoed van wil, verstand en hart onder de heerschappij van Jezus Christus

Het kennen van Christus door middel van Schrift en gebed, onze gemeenschap met Hem in de mystieke unie, completeren de voorwaarden voor onze ootmoed en brengen ons tot zelfverloochening en het dienen van God. Er bestaat geen ander middel om de verborgen ondeugden van ons hart te overwinnen dan af te zien van onszelf en, zonder rekening te houden met wat ons behaagt, ons inzicht, dat wil zeggen ons verstand en ons hart, te richten op het zoeken der dingen die God van ons eist, en dat alleen omdat ze Hem welbehagelijk, Hem aangenaam zijn en bijdragen tot de verheerlijking van Zijn Naam.¹⁸⁾

Calvijn heeft deze houding getypeerd in een zeer beroemde passage die wij niet kunnen nalaten hier weer te geven: „Wij zijn niet van onszelf, wij behoren de Here toe. Daardoor kunnen wij zien wat ons te doen staat als wij niet willen dwalen, en waarop elk deel van ons leven moet worden gericht. Wij zijn niet van onszelf: laat dus niet onze rede of onze wil in onze plannen en daden heerschappij voeren. Wij zijn niet van onszelf: laat ons dus niet als doel hebben te zoeken wat ons nuttig is naar het vlees. Wij zijn niet van onszelf: laten wij dus zoveel mogelijk onszelf en alles wat om ons is, vergeten.

Integendeel: wij zijn van de Here: laten dus Zijn wil en Zijn wijsheid al onze daden besturen. Wij zijn van de Here: laten dus alle facetten van ons leven gericht zijn op Hem, als op hun enig doel. Welk een vordering heeft die mens gemaakt welke, wetend dat hij niet van zichzelf is, de heerschappij en het bestuur over zichzelf aan zijn eigen verstand onttrokken en overgegeven heeft aan God. Want daar het zelfbehagen de ergste pestziekte is die er bestaat, waardoor de mensen zich in het verderf stortten en de verdorpen over zich halen, is de enige haven der redding niet wijs te zijn in zichzelf, niets zelf te willen, maar alleen de Here te volgen". (Rom. 14 : 8).¹⁹⁾

Het zegel van Calvijn, een hart dat op een hand God ten offer wordt geboden, en zijn devies: „Ik breng mijn hart aan de Here ten offer", geven een sprekend beeld van de levenshouding van de man die door God tot deze dienst is getemd.

Inderdaad, het afstand doen van zichzelf

voert tegelijk tot het afstand doen, niet alleen van eigen wil, maar ook van eigen rede, eigen wijsheid, eigen verstand en eigen hart. Natuurlijk gaat het om datgene, dat onze wil onze rede, onze wijsheid, ons verstand en ons hart van zichzelf hebben, voor zover ze gevormd zijn door de nog in door ons overwonnen zonde. Om ten dienste van God te staan moeten wil, rede, wijsheid, verstand en hart veranderd, vernieuwd, wedergeboren worden en onderworpen aan het Woord en de Geest van God. Vandaar de merkwaardige definitie die Calvijn geeft van de dienst des Heren: „Ik noem dienst niet alleen die, welke bestaat in gehoorzaamheid aan Zijn Woord, maar die, waardoor het hart van de mens, ontledigd van eigen, natuurlijk gevoelen en neiging, zich geheel bekeert en onderwerpt aan de geest van God".²⁰⁾

Hoewel deze wedergeboorte van verstand en hart de eerste voorwaarde is voor het komen tot een Christelijke levenswandel, hebben de filosofen, zonder uitzondering, daar nooit van willen weten. Voor hen moet alleen de rede aan de mens zijn principes en gedragsregels voorschrijven, naar haar alleen moet geluisterd, zij alleen moet gehoorzaamd worden. Wanneer echter ons verstand en hart onder de heerschappij van de hoogmoed ligt, achten wij ons wijs in en door onszelf; noch raadgeving, noch onderricht,²¹⁾ noch openbaring hebben dan gezag bij ons. Daarom eist de Christelijke filosofie dat de rede wijkt en zich terugtrekt om plaats te maken voor de Heilige Geest en onder Zijn leiding getemd te worden, opdat de mens niet meer zichzelf leve, maar Christus in zich late leven en regeren (Gal. 2 : 20).²²⁾ „Ootmoed is het begin van alle recht verstand".²³⁾

1) Preek 116 over Job 31, XXXIV, 687.

2) III, XII, 6.

3) Handel. 12 : 23.

4) III, XII 3.

5) III, XXI, 1.

6) II, III, 8.

7) II, VII, 8.

8) Joh. 15 : 4—5.

9) II, III, 9.

10) IV, XVII, 42.

11) Preek 52 over Deut. 7 : 5—8; O.C. XXVI 519.

12) Vergelijk Num. 18 : 8 en Gen. 21 : 14.

13) Gal. 6 : 4.

14) Preek over Job 7 : 8; O.C. XXXIII, 350.

15) Deut. 8 : 17; Luc. 14 : 11.

16) Calvijn legt hierop met alle kracht de nadruk in zijn verhandeling over het gebed in III, XX.

17) Preek over Job 7 : 7. O.C. XXXIII, 345—347. Vergelijk III, XX, 16, de tekst over de dubbele vergeving die wij in het gebed hebben af te smeken.

18) III, VII, 2.

19) III, VII, 1.

20) Calvijn gebruikt hier een woord — „entendement" — dat betekent verstand en hart, III, VII, 1.

21) Hos. 10 : 13.

22) III, VII, 1.

23) Ez. 1 : 13.

afschieden van hen, die welbewust en volhardend de dwaling vasthouden.

De Orthodoxe Kerken hebben evenals de Roomse Kerk grotelijks gedwaald (het blad verwijst voor wat die dwalingen betreft, naar de kerkelijke belijdenisschriften, die in Engeland evenals in ons land, dateren uit de eeuw der reformatie en die evenals bij ons, de dwalingen van de Roomse Kerk zeer duidelijk aanwijzen). En spreken over „enigheid” of „eenheid” met zulke kerken, zonder in zulk spreken de Waarheid erbij te betrekken, acht het blad gevaarlijk.

De aartsbisschop maakte ergens ook een onderscheiding tussen de kerk, die het geloof moet bewaren dat eens geopenbaard is en de kerk van het discipelschap. Met het laatste schijnt hij ruimte te willen

creëren voor een soort „voortgaande openbaring”. Dit laatste kan geen kwaad als we erkennen dat deze voortgaande openbaring van andere aard is als de openbaring die ons door de heilige Geest in de Schriften is gegeven. Aan deze laatste openbaring heeft de kerk zich te houden, zal zij niet vervallen in het subjectivisme van de moderne theologie. Onze vaders gebruikten om dit gevaar van subjectivisme en spiritualisme de pas af te snijden, liever de term voortgaande openbaring niet, maar spraken van voortgaande verlichting des Geestes.

(Wordt voortgezet)

J. Meester.

¹⁾ Bedoeld is natuurlijk de liturgie in de Engelse Staatskerk.

Erfgenamen van het Derde Rijk

II

Van het verzet tegen Hitler binnen het leger weten we meestal niet meer dan de mislukte aanslag van juni 1944. En wanneer we er niet meer van weten, lopen we het gevaar deze tegenstanders van het nazisme onrecht te doen. Het is beslist niet waar, dat ze een poging deden van Hitler af te komen, omdat het „toch misging”. Hoe diep dit verzet wortelde en met welk een christelijke overtuiging het gevoerd werd, leert ons het boek „Offiziere tegen Hitler” van Fabian von Schlabrendorff.

De geest van deze groep begrijpt men het beste, als men weet, dat ook burgers als de burgemeester van Leipzig, Goerdeler, en de predikant Dietrich Bonhoeffer er toe behoorden. Uit Bonhoeffers „Verzet en overgave” spreekt dezelfde geest als uit de christelijke verzetslitteratuur in Nederland.

Behalve een volledig overzicht van dit Duitse verzet — waar we nu niet verder op ingaan — geeft het boek van von Schlabrendorff ook de plannen, die men had voor het herstel van een van Hitler verlost Duitsland en (wat voor ons onderwerp van belang is) de motivering van dit verzet.

In zijn inleiding zegt von Schlabrendorff o.a., dat het nationaal-socialistische verleden in Duitsland nog lang niet overwonnen is. Schuldgevoelens bij oude aanhangers ervan, brengen die aanhangers er toe de euvelen te bagatelliseren. Zwakke plekken in de verzetsbeweging worden fel belicht om die beweging in haar geheel te kunnen afwijzen.

Von Schlabrendorff stelt, dat het succes van Hitler gedeeltelijk te verklaren is uit het geestelijk nihilisme, nasleep van de technische ontwikkeling van de laatste honderd jaar.

Ik heb in het begin gewezen op de noodzaak van een **geestelijke** eenheid van Europa als een probleem, dat ons allen aangaat. En hier wil ik daar nog eens op terugkomen. Want wat von Schlabrendorff zegt over het geestelijk nihilisme is nog van kracht. Wat komt er, als die instelling ons in de greep houdt? Wat kunnen wij er tegenover stellen, wat er tegen doen? Wat is de directe taak van de christenen en van de kerken in dit verband?

Voor de groep van officieren, waar von Schlabrendorff over spreekt, is de vraag van dienstweigeren niet aan de orde gekomen. Integendeel — zij verwelkomden in zekere zin de oorlog, omdat hun dan de kans geboden werd met de wapenen in handen iets te doen tegen Hitler. Zonder die wapenen waren alle vroegere pogingen mislukt. En het zijn er vele geweest — het is haast niet te geloven, wat deze mensen al lang voor de oorlog gewaagd hebben — tot persoonlijke gesprekken met Churchill toe! Een van de meest tragische tegenslagen beleefde de verzetsgroep, toen men op het punt stond een staatsgreep tegen Hitler te ondernemen en hun de wind uit de zeilen werd genomen door de Engelse staatsman Chamberlain, die alle eisen van Hitler inwilligde en met de opoffering van Tsjecho-Slowakije de „vrede” verkreeg, een zeer kortstondige „vrede”, waarvoor ook in Nederland werd gedankt.

Wat staat de groep nu voor?

Allereerst een open discussie, ongecensuurde voorlichting en vrije meningsuiting. Ze wijzen de voorstelling, dat de makkelijke

overwinningen uit de eerste oorlogsjaren een geschenk van de goddelijke voorzienigheid zijn af als godslastering. Ze willen de wetten weer doen functioneren en de rechters bevrijden van politieke en staatspolitieke verordeningen. Men wil verder afrekenen met de verderfelijke moraal op het gebied van huwelijk en gezin en met de staatspremies voor buitenechtelijke kinderen. Men wil herstel van het verantwoordelijkheidsbesef en het opheffen van vervolging of dwang ten opzichte van de kerken. Alle religieuze gemeenschappen mogen vrij van inmenging van staatswege werken en de staat zal hen beschermen tegen ieder, die die vrijheid beknot.

Erkend wordt voorts, dat het hoogste gezag in de opvoeding bij de ouders berust.

De mislukkingen en tegenslagen, die dit verzet heeft ondervonden, hebben tot gevolg gehad, dat niets van dat alles op korte termijn kon uitgevoerd worden en dat bijna allen, die tot deze groep behoorden, geëxecuteerd zijn. Als getuigenis is het boek van von Schlabrendorff onmisbaar en het is te hopen, dat het in het gesprek over en in Duitsland ernstig wordt genomen.

De andere zijde heeft ook een getuigenis afgelegd — in Nederland als een complete bekering beschreven in Elsevier.

In 1957 publiceerde Henriëtte von Schirach — de vrouw van de leider der Hitler-Jugend Baldur von Schirach — een merkwaardig boek: „Der Preis der Herrlichkeit”. De flap zegt ervan (maar de flap is meestal euphemistisch), dat het „ausgezeichnet geschrieben” is. Dát is beslist niet waar. Het vergt heel wat geduld en doorzettingsvermogen om uit de drakerige compositie tenslotte toch een totaalbeeld te krijgen. Kris-kras door de geschiedenis heen ontmoetingen en overpeinzingen, herinneringen en nabetrachtingen — een mozaïek, waarvan de stenen niet vastliggen en die de lezer met veel moeite op de juiste plaatsen moet zetten.

Belangrijker dan dit alles is echter de vraag: wat wil Frau von Schirach? Kort gezegd, zich distancieren van haar vroegere leven temidden van Hitlers hofkliek. Dus toch een bekering? In zekere zin wel. Ik wil beslist niet meegaan met mensen, die bij voorbaat al wantrouwend staan tegenover Nazi's, die zich bekeren. En ten aanzien van Henriëtte von Schirach zou een dergelijke houding ook niet terecht zijn, daarvoor heeft ze teveel erkenning getoond van de fouten van het verleden. Alleen geloof ik, dat we een **onvoorwaardelijke** schulderkenning mogen verwachten. Dat de Amerikanen ook zulke lieve jongens niet zijn, maakt meer indruk uit de mond van een Ernst Wiechert dan uit die van Henriëtte von Schirach, ook al zegt ze dit tussen de regels door. Want die kwestie doet niet ter zake, wanneer men schuld wil bekennen en boete doen voor het verleden.

Naast haar poging, nog in de oorlog, bij Hitler te bemiddelen ten gunste van de Joden — daar was moed voor nodig en Hitler heeft het haar nooit vergeven! — staan uitspraken, die Baldur verontschuldigen moeten. Baldur mag dan een oorlogsmisdadiger zijn, hij heeft nooit iemand ter dood veroordeeld en nooit iemand in een concentratiekamp gezet. Accoord — zijn werk was ook van een ander gehalte. Wij behoeven niet te beoor-

delen wat erger is: iemand ter dood veroordelen of de jeugd geestelijk vermoorden.

Nog onlangs kreeg ik een merkwaardig boek in handen, een soort „kinderbijbel” voor de Duitse jeugd (het is ook in het Nederlands vertaald ten behoeve van de Nederlandse jongeren) met een opdracht van diezelfde Baldur von Schirach. Waarom ik het een soort kinderbijbel noemde, moge blijken uit die opdracht: „U, jongsten der natie, hoort dit boek over de Führer. Het moet U een beeld geven van de grootheid en het werk van den man, waarin ook gij belichaamd zijt. Want gij zult eens geroepen zijn zijn Rijk, het nieuwe Rijk, te dragen”.

Het boek zelf is één grote, propagandistische leugen, een feiten- en geschiedvervalsing van de eerste orde tot meerdere glorie van Hitler, wiens naam in verband wordt gebracht met het woord „Hüttner”. Hoofdstukken als „Leer- en Lijdensjaren”, „Führer en Kanselier, voorbeeld voor de Duitse jeugd en uitroepen als „Führer, wij danken U, Führer, wij volgen U!” spreken voor zichzelf. En zij tonen ook aan, hoezeer totalitaire systemen en staten een beroep doen op het irrationele in de mens, hem een „geloof” en een „godsdienst” geven, nadat zij hem eerst het geloof en de godsdienst ontnomen hebben.

Henriëtte von Schirach haalt, sprekende over het proces in Neurenberg tegen de oorlogsmisdadigers, met instemming de uitspraak aan „Recht ist nicht Gerechtigkeit”. Dat is ook een soort waarheid — maar wat bedoelt ze ermee in dit verband? Het maakt de indruk, dat ze weer wat terugneemt van wat ze eerst gezegd heeft. Hoe het ook zij, we kunnen ons in dit geval beter houden aan de woorden van haar echtgenoot zelf: „Ich habe die Jugend erzogen, gebt mir die Schuld; es war mein Irrtum”.

Nu enkele moderne schrijvers: Albrecht Goes en de groep rondom het tijdschrift „Die Kultur”. Uit de laatste groep moet ik een keuze maken.

Albrecht Goes is geen jonge man meer (hij is ruim vijftig jaar), maar wat zijn werk betreft, is hij tot de jongeren te rekenen, omdat hij pas op latere leeftijd begon te publiceren. Zo rekenen we mensen als Böll en Richter ook tot de jongeren en om dezelfde reden. Wie niet danste naar de pijpen van Hitler kreeg eenvoudig de kans niet eerder te beginnen.

Albrecht Goes is jarenlang predikant geweest en was als zodanig ook in het leger. Momenteel wijdt hij zich uitsluitend aan literatuur. Van hem zijn het meest bekend twee novellen, die in vele talen vertaald zijn, ook in het Nederlands: „Het was een vreemde nacht” en „Het Brandoffer”. De eerste novelle is ook verfilmd.

Ook Goes stelt de schuldvraag, maar op een andere wijze, aangepast aan de aard van zijn werk. We moeten die schuldvraag in het verhaal ontdekken en het antwoord uit zijn personen afleiden. Hij doet het in de eerste plaats door echte Nazi's, ook in het leger, te tekenen als mensen, die ontdaan zijn van alle menselijk meeleven en interesse in de medemens. Bij hen overweegt het systeem, het formulier en het voorschrift. Een enkel voorbeeld.

De veldprediker in „Het was een vreemde nacht” moet een wegens desertie veroordeelde, zoals dat heet „laatste bijstand” verlenen. Hij neemt contact op met de officier, die over de stukken gaat. „Hij wees me een plaats aan, maar ik deed, alsof ik dit gebaar niet zag. Hij ging weer verder. Geen vals christelijk medelijden alstublieft. Wie deserteert verliest zijn kop. Nogal duidelijk. Laten de kogels het woord doen. De Führer kan in deze strijd van hard tegen hard geen lafbekken gebruiken. Op een andere toon liet hij volgen: „Hebt U de papieren al!” — waarmee hij de verblijfsvergunning bedoelt en niet de stukken over de veroordeelde, want psychologische details doen niet ter zake. Niet de vraag hoe kwam de man ertoe te deserteren, wat is hij, hoe is zijn leven geweest?, maar alleen het harde voorschrift geldt.

En als dan blijkt, dat de deserteur een eenzaam mens is geweest, die nooit liefde heeft gekend, totdat hij liefde kreeg van een eenvoudige Russische vrouw, voor wie hij zich — de eerste maal in zijn leven! — verantwoordelijk voelde en die hij kon steunen en bijstaan en dat hij daarom deserteerde, komt

de crisis. Want de officier, die de executie moet uitvoeren, zegt tegen de veldprediker: „Ik — vergeef me broeder, maar deze opdracht gaat mijn kracht te boven”.

Hoe lost de veldprediker, hoe lost dus Goes dit op? Eigenlijk weet hij geen oplossing, maar toch doet hij een keuze. Hij raadt de officier aan de executie te voltrekken. „U helpt Baranowski (de deserteur) niet, broeder, wanneer U weigert; die moet er toch aan geloven: het enige effect van Uw neen is, dat U Uw sterren kwijtraakt, of dat U nog iets ergers overkomt. Mag U die kant uit? Dat betekent: weer een menselijk officier minder in deze vreselijke oorlog en tegelijk een onmenselijke meer”. Het kwade dus doen om iets nog ergers te verhoeden. Wanneer de officier daar nog niet direct aan wil, zegt de veldprediker: „Wij zullen nooit goed noemen, wat kwaad is. Het is waar, het is bitter waar, dat wij in het spul meespelen en daarom schuldig zullen worden bevonden, wij allen... Onze schuld is echter, dat wij

leven. Wij moeten verder leven met onze schuld. Er komt een dag, dat alles voorbij is, de oorlog en Hitler. Dan wacht ons een nieuwe taak en daar moeten wij ons eerlijk op beraden. Dan moeten wij doorstoten naar de kern van alles, wat ons nu wedervaart en van deze oorlog zelf... Maar binnen tien jaar zult U het beleven, dat de mythen weer tevoorschijn komen. Als paardebloemen komen ze uit de grond. Dan moeten we erbij zijn en het kwaad te lijf gaan”.

U ziet, hoe we bij Albrecht Goes de schuldvraag terugvinden en ook de persoonlijke verantwoordelijkheid. Hij roept herinneringen op aan wat Helmut Gollwitzer schreef.

De gedachte van het bewaard zijn gebleven voor een andere taak komt ook naar voren in „Het Brandoffer”. — God heeft geen behagen in brandoffers en in het vet van het gemeste, maar in een verslagen geest en een gebroken hart. En dat moet uitgedragen worden.

(Wordt vervolgd). H. E. C. Smit-Labots.

Vertaling rede Dr F. A. Schaeffer

gehouden voor de Theologische Hogeschool te Kampen, op 30 november 1960

III (Slot)

Ik ken geen enkel land waarin de kerk niet verontrust is omdat zij noch de arbeiders noch de intellectuelen kan bereiken. Wij moeten begrijpen dat deze mensen worstelen met de werkelijkheid. Wij moeten goede woorden spreken op het vlak van de waarheid. Maar ik geloof dat dit nog maar de helft is. Er is nog een andere helft, die ik persoonlijk zeker even belangrijk vind. Ik moet mijzelf steeds weer in herinnering brengen dat dit niet slechts ligt op het vlak van het logisch denken. Uit wat ik tot nu toe gezegd heb zou U misschien kunnen afleiden dat ik het Christendom beschouw als het beste intellectuele systeem. Inderdaad, we moeten dankbaar zijn dat het bijbelse Christendom ons de antwoorden geeft op de problemen van de mens. Maar de volgende stap moet genomen worden, n.l. een demonstratie van het reële bestaan van God. We hebben gezegd dat de nieuw-orthodoxen de dingen van de Christelijke godsdienst gezet hebben buiten de historie, buiten de ruimte, buiten de tijd en ze praktisch tot een abstractie gemaakt hebben. Wij daarentegen zeggen dat de bijbel een historische basis heeft. Als we spreken over de dood van de Here Jezus, dan is dit niet alleen maar een denkbeeld, maar Jezus stierf in de historie, hij stierf in de ruimte, in de tijd. Hetzelfde geldt voor de opstanding. Jezus stond op uit de doden in ruimte, tijd en historie.

Nu zou ik willen dat wij orthodoxe christenen de volgende stap zouden doen. Wij moeten in onze tijd, op onze plaats in de geschiedenis, een demonstratie geven dat deze dingen werkelijk waar zijn. Als we zeggen, dat in het Christendom ook het historische zijn plaats heeft en niet alleen het boventijdelijke, spreken we dan alleen over de historie van 2000 jaar geleden? Spreken we alleen van historie als we het hebben over de tijd van Mozes, de tijd van de Apostel Johannes? Of worden we in Gods Woord geroepen tot het geven van een demonstratie in een wereld, die naar ons kijkt, dat deze dingen niet alleen maar dialectisch zijn? Ik ben een Presbyteriaan en de geloofsbelijdenis van mijn kerk is de Westminster Confessie. Wanneer we de Westminster Confessie nader beschouwen zien we dat de vaders erg precies waren op dit punt, n.l. dat de bijbel het geïnspireerde Woord van God is, maar dan volgt er nog iets, n.l. dat daar is het werk van de Heilige Geest. Wanneer we nu de gedachten van Kierkegaard, Barth, Brunner, enz. nagaan zien we dat bij hen de nadruk ligt op het subjectieve. Wij zeggen: nee, de bijbel is het objectief geïnspireerde Woord van God, en de Westminster Confessie vervolgt dan onmiddellijk, dat de Heilige Geest gegeven is aan ieder persoonlijk. Ik geloof, dat zij hier nu juist de kern raakt.

Het Christendom is geworteld in de historie. Lichamelijke dood van Jezus, lichamelijke opstanding, lichamelijke hemelvaart. Maar het probleem begint pas bij de tweede stap: de demonstratie onder Gods leiding, dat deze dingen werkelijk waar zijn in onze 20e eeuw.

Jezus is gestorven, Jezus is opgestaan uit de doden, Jezus is ten hemel gevaren. Op een dag zal de wereld opnieuw geconfronteerd worden met Jezus in de historie. Op welke manier kunnen we een demonstratie zijn in onze 20e eeuw? Nu moet volgens mij ons hart gaan meespreken. Wij als gereformeerde mensen weten onmiddellijk dat hier grote gevaren dreigen. De grote gevaren van het subjectivisme. Wij zeggen daar nee tegen. Maar we moeten ons wenden tot Gods Woord en daarin zullen we dingen vinden die tot ons hart spreken. Ik geloof dat op twee terreinen een bijbelgetrouwe demonstratie mogelijk is. Het eerste is het gebied van het gebed. Men kan niet anders dan geroerd zijn wanneer men in het Nieuwe Testament de gedeelten leest die over het gebed handelen. Wanneer we door Gods genade Christus als Zaligmaker hebben aangenomen, dan is de gemeenschap met Hem weer hersteld. De bijbel legt er grote nadruk op dat het mogelijk is tot Hem te bidden en dat we dan mogen geloven dat dit gebed gehoord wordt door onze Vader, die nabij is. Eén van de mogelijkheden tot demonstratie, naar mijn mening, is het werkelijk geloven in het gebed.

Een ander gebied waar wij kunnen demonstreren is, dat we onszelf volkomen overgeven in de handen van de levende God en dat de wereld om ons heen ziet dat er iets is dat niet psychologisch weggeredeneerd kan worden. Wanneer we in het N.T. lezen, in Handelingen of in de Brieven der Apostelen, dan gebeuren er dingen die de mensen rondom de vroege Kerk niet konden wegredeneren. Ook in de Kerk van vandaag moet de wereld om ons heen kunnen zien dat daar iets is dat niet psychologisch, organisatorisch of financieel te verklaren is. Wanneer God er is en werkelijk bestaat dan zal Hij ons zeker niet alleen roepen om op dezelfde wijze te wandelen, maar wanneer de Heilige Geest in ons werkt dan zal Hij ons leiden volgens onze eigen roeping en onze eigen gaven tot een demonstratie dat deze dingen waar zijn in de 20e eeuw.

Ik zou met het volgende willen eindigen. Zij, die worstelen met het probleem van de waarheid in de 20e eeuw, samen met de intellectuelen en de arbeiders, worstelen op twee punten: een zorgvuldige beschouwing van de realiteit van het bestaan van God, en de demonstratie daarvan onder leiding van God. Die bestaat ook in de 20e eeuw. Zoals ik al gezegd heb, ik weet heel goed dat hier gevaren schuilen. We moeten alleen maar terugkijken in de kerkgeschiedenis om te zien dat velen verkeerd gingen. Maar niettegenstaande dat moeten we goed begrijpen dat de bijbel zelf aangeeft wat het bijbelse systeem is; niet alleen maar een intellectueel systeem. Al is het dat ook. De grootste nadruk echter valt hierop, dat God werkelijk bestaat en dat, nadat we tot Hem gekomen zijn op basis van het vergoten bloed van Jezus Christus door Zijn soevereine genade, Hij onze Vader is en dat Hij ons dan zal gebruiken. Hij zal met ons handelen in onze eigen eeuw, en wij moeten nu, in onze tijd, met Hem wandelen.

Nadat dr Schaeffer zijn rede had uitge-

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingwerff, Amsterdam
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Secretariaat Geref. Persvereniging „Opbouw”:

H. Albracht, Prof. Wentlaan 50, Utrecht

Penningmeester van de Geref. Persvereniging:

Drs J. F. J. Lamet, Antilopelaan 2, Geldrop, post Eindhoven

Administratie: Slotlaan 220, Zeist

sproken was er gelegenheid tot vragen stellen, waarvan een ruim gebruik gemaakt werd. Hieronder willen we enkele van de antwoorden kort weergeven.

De eerste vraag die gesteld werd stond in betrekking tot de kerk. Dr. S. antwoordde dat hij in zijn werk niet de nadruk erop legde dat mensen zich ergens bij moesten aansluiten. Hij gelooft — op gelijke wijze als wij — in de grote betekenis van de ware kerk van Jezus Christus, maar we moeten bedenken dat de mensen waarmee hij in contact komt allen wel eens met christenen in aanraking zijn geweest die altijd weer geprobeerd hebben hen tot lidmaat van hun kerk te maken. „Daarom moeten we hen eerst die dingen leren zien waarover vanavond gesproken werd — en zij die bij ons zijn geweest zullen allen zeer duidelijk het onderscheid van het bijbelse onderwijs met het Rooms-Katholicisme en met het vrijzinnige of neo-orthodoxe christendom hebben leren zien. Wij immers moeten dat onderscheid steeds weer opnieuw duidelijk maken. Als deze mensen dan terug gaan naar hun eigen omgeving, hetzij in Zwitserland, hetzij elders, zijn er natuurlijk wel die terugvallen — dat gebeurt bij ieder christelijk werk, en dat maakt ons erg bedroefd —, maar gelukkig vinden de meesten een echte bijbelgetrouwe kerk waar zij lid van worden”.

Een volgende vraag waar eigenlijk bij de meesten die bij dr S. komen de schoen wringt. S. antwoordde dat men in het werk zelf steeds weer dichter tot de Here getrokken wordt, in het besef dat gebed en het werk van de Heilige Geest het meest nodig zijn van alles: want de mensen waarmee men spreekt schort het uiteindelijk niet aan theoretisch inzicht, maar er is altijd sprake van opstand tegen God. Daarom, als we ons goed realiseren dat God werkelijk bestaat en het evangelie het enige antwoord is op de meest fundamentele vragen van het menselijk hart, en ons ook realiseren dat die ander verloren is, vervloekt, kunnen we niet rustig meer zijn — het zou erg harte-loos zijn om dan niet onszelf in Gods hand te geven om zo door Hem gebruikt te kunnen worden in de verkondiging van dat evangelie.

Aan het slot van de avond zei dr. S. nog in antwoord op een vraag, dat voor hemzelf het leven vanuit de wetenschap dat God een reëel bestaande Vader in de hemel is met name inhoudt de grote plaats die aan het gebed wordt ingeruimd — iedere discussie moet tenslotte door de Here zo geleid worden dat de Heilige Geest de ander de ogen kan openen, en daarom moet ook van Hem wijsheid en leiding gevraagd worden —, voorts dat ook de financiële verzorging geheel in de hand des Heren is gelegd — er is geen organisatie die hiervoor zorgt, er wordt nooit aan iemand geld gevraagd, maar de Here wordt gebeden of Hij mensen in het hart wil geven giften te sturen, zoveel als voor het werk nodig is —, maar het allermeest belangrijke en allerbelangrijkste geloofs-

vertrouwen was nodig daar waar mensen tot bekering waren gekomen — deze mensen moet men, vertrouwend dat de Here zijn kinderen zal beschermen en leiden, rustig laten gaan zonder een poging te doen ook hen voor hun verdere leven steeds te blijven „bearbeiden”. De Here heeft dit vertrouwen — en het daarbij passende gebed — zeer gezegend, en slechts weinigen zijn weer afgedwaald, en de meesten zijn geestelijk gegroeid ook nadat ze buiten de directe gezichtskring van S. geraakt zijn.

Tijdens de rede en de beantwoording der vragen vertaalde Dr. H. R. Rookmaaker zo beknopt mogelijk hetgeen Dr. S. zei. Wie ook verder nadere inlichtingen wil hebben over het werk van S. kan Dr. R. daarom vragen.

Vert. door
Mevr. A. M. Rookmaaker-Huitker.

PERSSCHOUW

Een dodelijk gevaar. (II)

Verleden week citeerden we in de Persschouw een fragment uit een artikel van Dr Delfgaauw en een artikel van Prof. Van Stempvoort.

Er was nog iets wat ik in dit verband wilde overnemen. En wel een stuk uit een artikel, dat Mr C. J. Verplanke in „Patrimonium” publiceerde.

Hij signaleert daarin het feit, dat de Christelijke dagbladers geen voldoende waarborgen biedt voor een goede voorlichting. Het is immers zo dat de twee grote christelijke dagbladen commercieel niet geheel los van elkaar staan. De grote man achter de schermen, die hier de touwtjes in handen heeft is dezelfde die in sterke mate financieel betrokken is bij de christelijke weekbladers (De Spiegel), de christelijke maandbladers (Op de Uitkijk), de christelijke damespers (Moeder) en de christelijke radiovereniging (N.C.R.V.) en bovendien voor een groot deel de christelijke ontspanningslectuur (uitgave van romans) in handen heeft.

Het is op zijn minst twijfelachtig, of de zaak van de Protestants-Christelijke opinievorming met deze monopoliepositie is gediend. Wel gaat er nog enige correctieve werking uit van de beide andere Protestants-Christelijke dagbladen: het Friesch Dagblad — de enige krant in Nederland welke wordt uitgegeven door een persvereniging — en de Nieuwe Provinciale Groninger Courant (met haar kopblad de Nieuwe Drentsche Courant) — uitgegeven door de familie-vennootschap Jan Haan („de enige Haan die nog geen Keuning kraaide”) —, maar deze beide bladen zijn natuurlijk typisch provinciaal georiënteerd, al ziet men het Friesch Dagblad dank zij zijn uitstekende hoofdredacteur in steeds meer niet-Friese gezinnen. De grootste invloed gaat uiteraard uit van de beide grote dagbladen, die immers veruit de meeste abonneés hebben: merkwaardigerwijs ieder ongeveer evenveel (ca. 100.000), hoewel De Rotterdammer buiten de grenzen van Zuid-Holland ingevolge haar financiële binding met Trouw geen acquisitie mag bedrijven. Concurrentie is dus buiten de provincie uitgesloten, evenals de prikkel elkander te corrigeren en aan te vullen.

Men ontkomt dan ook niet aan de indruk, dat het in beide voornoemde bladen gevoerde persbeleid wel wat eenzijdig is.

Het is goed, dat Mr Verplanke op deze feiten wijst.

Men kan en men moet respect hebben voor een uitgever, wie het gelukt een zo geweldige machtsconcentratie te vormen in de wereld van de christelijke pers. Maar het is doodgevaarlijk, dat uiteindelijk in de directiekamers van één Uitgeverij bepaald wordt welke voorlichting, welk geestelijk voedsel het „christelijk volksdeel” zal ontvangen.

Sikkel schreef eens, dat hij de financiële last van zijn weekblad altijd zelf had gedragen. Het blad was, ook wat de financiële verantwoordelijkheid aanging, zijn persoonlijk eigendom. Wat hem veel moeite en schade had opgeleverd. Maar hij deed het toch. Want —

„Een blad, dat eigendom is van een uitgever, en voor hem middel van koopmanschap, zit daardoor altoos in de klem voor zijn eigenlijke bestaansdoel. Hetzelfde geldt van een vennootschap of andere financiële combinatie”.

En toen Sikkel de zaak niet langer finantiëel kon bolwerken staakte hij de uitgave van zijn blad.

„In geen geval was ik bereid, zo schreef hij, voor enig geld mijn blad in handen van anderen te geven, die het tot een ander blad zouden kunnen transformeren”.

Vooral in een tijd van vervlakking kan een blad dat ten slotte winstobject is — en moet zijn — een dodelijk gevaar betekenen. Namelijk als ook ten opzichte van zo'n blad gaat gelden, dat „de klant” „koning” is. Dat wil zeggen: dat de uitgever en onder zijn leiding en pressie ook

de redactie gaat schrijven in overeenstemming met de wens van de massa.

Alle drie geciteerde artikelen wijzen op het dodelijk gevaar, dat de kerk en heel de christelijke wereld bedreigt.

Het is het vormen van een „partij”, die naar de macht streeft en als ze die verworven heeft, die macht gebruikt om eigen zin en wil door te zetten, de niet partij-genoten in een hoek te dringen, ja hen, indien het mogelijk zou zijn, zelfs het spreken te beletten.

Deze partijdigheid is speciaal in de kerk zonder meer een bederf.

Ze is bovendien farizees.

Want terwijl zo'n partij de pretentie voert dat wat zij zegt de taal, het woord, van de kerk is, is het woord dat we zo horen alleen maar het woord van een groep, soms zelfs van een kliek.

Het ergst wordt die partijdigheid als ze de meerderheid in de kerkelijke vergaderingen of onder de kerkelijke „machthebbers” weet te bemachtigen. Dan kan ze haar sectarisch gereedeneer en gemanipuleer den volke kond doen als het gezaghebbend woord van kerkeraad, classis, synode, kerk. En het wordt dan bovendien uitgevent als een onder de leiding des Geestes uitgevaardigde uitspraak of genomen besluit.

Deze zonde van partijdigheid is uiterst moeilijk te ontmaskeren. Ze wordt namelijk meestal in het verborgen bedreven. En bovendien zijn de ergste partijgangers zo verpolitiekt, dat het niet in hun hersens opkomt, dat ze partijmensen zijn.

Soms ook komt de partijdigheid op uit de naïeve, oprechte identificatie van eigen ideetjes, belangetjes, plannetjes met het wel-zijn van de kerk!

Een nare geschiedenis is voorts deze, dat in een gemeenschap, die onder de tyrannie van een partij zucht, de slachtoffers daarvan, de verdrukten, uit reactie zelf ook een partij gaan vormen, of in ieder geval partijdig worden.

Toch zijn er wel enkele dingen waaraan men het al of niet partijdig-zijn kan onderkennen.

Het openbaart zich b.v. in het elkaar toespelen van posten, opdrachten, banen. De kerkelijke kaart wordt bekeken en men hoopt hier of daar een „eigen” mannetje te krijgen.

Een typisch kenmerk van partijdigheid is voorts, dat men een bepaalde nuance in het kerkelijk leven, voor zover men dat in de hand heeft niet aan het woord laat komen of het woord daarvan doodzwaigt.

Een andere openbaring van partijschap is voorts het verkiezen van mensen voor allerlei functies en taken terwijl men zich daarbij niet uitsluitend laat leiden door vroomheid en bewaamheid der daarvoor in aanmerking komende personen, maar er alleen op let of de man b.v. in een bepaalde actuele kwestie, precies zal handelen naar de eigen zin van de verkiezende personen.

Weer een andere vorm van partijschap is dit, dat men in de kerk niet leeft naar het apostolisch woord om zich niet met eens anders doen te bemoeien, of met andere woorden dat men de zonde van het zoveel mogelijk vingers in zoveel mogelijk pap te hebben bedrijft.

We hebben allen de verschrikking van de partijschap in de veertiger jaren beleefd.

Op een kerkeradsvergadering in Utrecht viel eens het besluit dat predikanten van wie bekend was dat ze bezwaard waren — het was lang voor '44 — voor geen beroep in aanmerking konden komen. Dat was partijschap!

Laten we het goed weten, dat de partijschap de dood is voor de kerk — ook al pretendeert die ook nog zo krachtig ware kerk te zijn; dat de wortel van de partijschap in ons aller hart leeft; dat we allen „van nature” partijdig zijn; dat alle hiërarchie georganiseerde en gelegaliseerde partijschap is; en dat partijschap alleen overwonnen kan worden door zelfverloochening, door het de ander uitnemender achten dan zichzelf, door het waarachtige dienen, door het vol zijn van de geest van Christus.

C. V.

INGEZONDEN

Wij ondergetekenden, studenten aan de Technische Hogeschool te Delft, bijeen op donderdag 23 maart 1961, ten huize van A. N. Wijker,

overtuigd zijnde van de noodzaak van het zich verenigen (antwoord 55 van de H.C.), ter onderlinge vorming in gebondenheid aan de Heilige Schrift en de Gereformeerde belijdenisgeschriften, welke vorming ook bedoelt de techniek in haar ontwikkeling te verstaan in het licht van het Woord van God,

overwegende dat in een studentenvereniging, op genoemde grondslag, slechts samenwerking mogelijk is van studenten, die lidmaten zijn van de Kerk en dat de Kerk naar wat van haar beleden wordt in de Drie Formulieren van Enigheid, in Nederland te kennen is als de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt),

verklaren dat door ons heden is opgericht: De Vereniging van Gereformeerde Studenten te Delft,

besluiten hieraan bekendheid te geven en sporen ieder aan, die, lid zijnde van een Gereformeerde Kerk, in Delft studeert of van plan is

te gaan studeren, zich als lid bij deze vereniging te voegen.

(getekend) H. B. Driessen
W. Vlasblom
J. Voogt
A. N. Wijker

Ab-actis: J. Voogt, Wijnhaven 18, Delft.

KERKNIEUWS

Kerkbouw. De kerk van Rotterdam-Delfshaven nam dinsdag 28 maart haar nieuwe kerkgebouw in gebruik. De Heer v. d. Wetering droeg namens de commissie van Beheer het gebouw over aan de kerkeraad. Namens de kerkeraad aanvaardde Ds Veldman het prachtige nieuwe gebouw. Vele geschenken werden aangeboden. Toespraken werden gehouden door Mr H. Bavinck, Ds J. Faber, Ds H. Knoop, Prof. J. Kamp-huis.

Afscheid. Ds T. J. Keegstra nam na 3½ jaar daar gestaan te hebben afscheid van de gemeente van Waardhuizen met een preek over 2 Tim. 2 : 19.

Beroepen te Zalk en Veecaten, kand. K. B. Holwerda te Kampen.

Adressen. Ds J. C. Janse, Deventerweg 69, Zutphen, tel. 06750-3968; **Zevenbergen**, scriba Geref. Kerk L. J. Nelemans, Noord Haven 30, Zevenbergen; **Ds T. J. Keegstra**, Begoniastr. 13, Tiel, tel. 03440-2481.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS....

over het tegelpad.

De tegels werken inspirerend. Zij brachten een gezin aan het dichten.

„Hierbij een tegel voor het pad,
dat aangelegd wordt voor het kind
dat dan aan 't eind
in eigen huis bescherming vindt”.

De dichter(s) stuurde(n) ons f 10,—. Er kwamen nog meer tegels binnen. Een vrouwenvereniging nam twee hele en een halve tegel voor haar rekening. Aan alle zusterverenigingen vraagt men: „Wie volgt??” Ja, wie volgen?, want er ontbreken nog vele tegels.

met „E voto Sybren Foekes”.

Dit schreef een vader bij de geboorte van zijn zoon Jacob. E voto: - wij volgen! Tegen alle ouders, die in de toekomst hun gezin met een zoon of dochter zien vermeerderd, zeggen wij: „Wanneer U handelt naar het voorbeeld van Sybren Foekes dan houdt dit een goede belofte in: het tehuis zal er zeker komen”.

De „zilveren” en „gouden” echtparen ontbraken evenmin. Door het overmaken van een gift mocht ook het te bouwen kindertehuis delen in hun vreugde.

in samenwerking.

Deze samenwerking was er bij de gecombineerde mannen- en vrouwen-, jongens- en meisjesverenigingen, die gezamenlijk een jaarvergadering hielden. Aan dankbaarheid ontbrak het niet. Deze vond een uiting in een gehouden collecte, waarvan de opbrengst voor het tehuis werd bestemd. Het gaat hierbij niet om grote bedragen en juist daardoor vormen zij de macht van het kleine.

De kleine bedragen zorgden o.a. ervoor dat over een periode van vijf maanden ruim f 9.000,— van particulieren werd ontvangen. Laten de andere verenigingen hierbij niet achter blijven.

met een nalatenschap.

Op de girorekening werd een bedrag ontvangen met de volgende aantekening: „Uit een nalatenschap van een zuster der gemeente voor eigen tehuis”. Dit heeft ons stil gemaakt. Deze zuster bouwde na haar overlijden mee aan het eigen kindertehuis.

Moet er na de gegeven verantwoordingen nu nog een opwekking komen? Vormt de eenheid daarin reeds niet een aansporing om gezamenlijk en met vreugde mee te doen aan het doel dat wij ons hebben gesteld?

Meedoen, ook aan de inzamelingen welke plaatselijk worden gehouden. Maakt het de broeders en zusters, die dit organiseren gemakkelijk door mild te geven.

Verantwoording tot 29 maart 1961:

Ontvangen van kerken	f 56.782,59
Van particulieren	„ 9.300,41
	f 66.083,—

Giften en collecten kunnen worden overgemaakt op postrekening nr 52325 t.n.v. „Stichting Gereformeerde Kinderbescherming”, C. van Maasdijkstraat 17, Utrecht.

Drukkerij Steenbergen

ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk